

Trods faldende kriminalitet står flere europæiske lande med samme kriminalitetsudfordring blandt mænd med ikke-vestlig baggrund: Stærkere arbejdsmarkedsintegration kan være en nøgle

VIDENSOVERBLIK

MARTS 2026

 EKSTERNT BEDØMT

Nyt studie undersøger overrepræsentationen i kriminalitet af mænd med ikke-vestlig baggrund i Danmark, Norge, Sverige, Holland og New Zealand. Trods faldende kriminalitet for alle grupper og i alle landene fra 1991 til 2017, står de europæiske lande i studiet dog stadig overfor den samme problematik: kriminalitetsniveauet blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund er stadig markant højere end blandt majoritetsbefolkningen. Forskelle på gruppernes arbejdsmarkedstilknnytning lader til at være en nøgle til at forstå kriminalitetsforskellene.

Hovedkonklusioner:

- I Danmark, Holland, Norge, Sverige og New Zealand falder kriminaliteten meget hen over den undersøgte periode.
- I New Zealand er kriminalitetsniveauet hos indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund lavere end hos majoritetsbefolkningen. I Danmark, Norge, Sverige og Holland er det omvendt. Forskellen skyldes formentlig de landegrupper, som New Zealand hhv. de europæiske lande modtager indvandrere fra
- Integrationsudfordringen i de europæiske lande ser bl.a. ud til at hænge tæt sammen med udfordringer i gruppens tilknytning til arbejdsmarkedet og de deraf lavere indkomster – en udfordring der sætter sig igennem hos indvandrere

og dernæst deres børn, som vokser op med de lavere indkomster

- Selv når der statistisk korrigeres for forskelle på grupperne, som er vigtige for kriminalitetsrisiko, er der forskel på kriminalitetsniveauet blandt mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrund og majoritetsbefolkningen i de europæiske lande

Indvandring er et af de mest debatterede emner i den politiske debat i både Danmark, EU og USA i disse år. En af de problematikker, der oftest bliver nævnt i den forbindelse, er kriminalitet. I dette nye studie fra ROCKWOOL Fonden ser forskere på kriminalitetsniveauet blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlige baggrunde i fem forskellige lande.

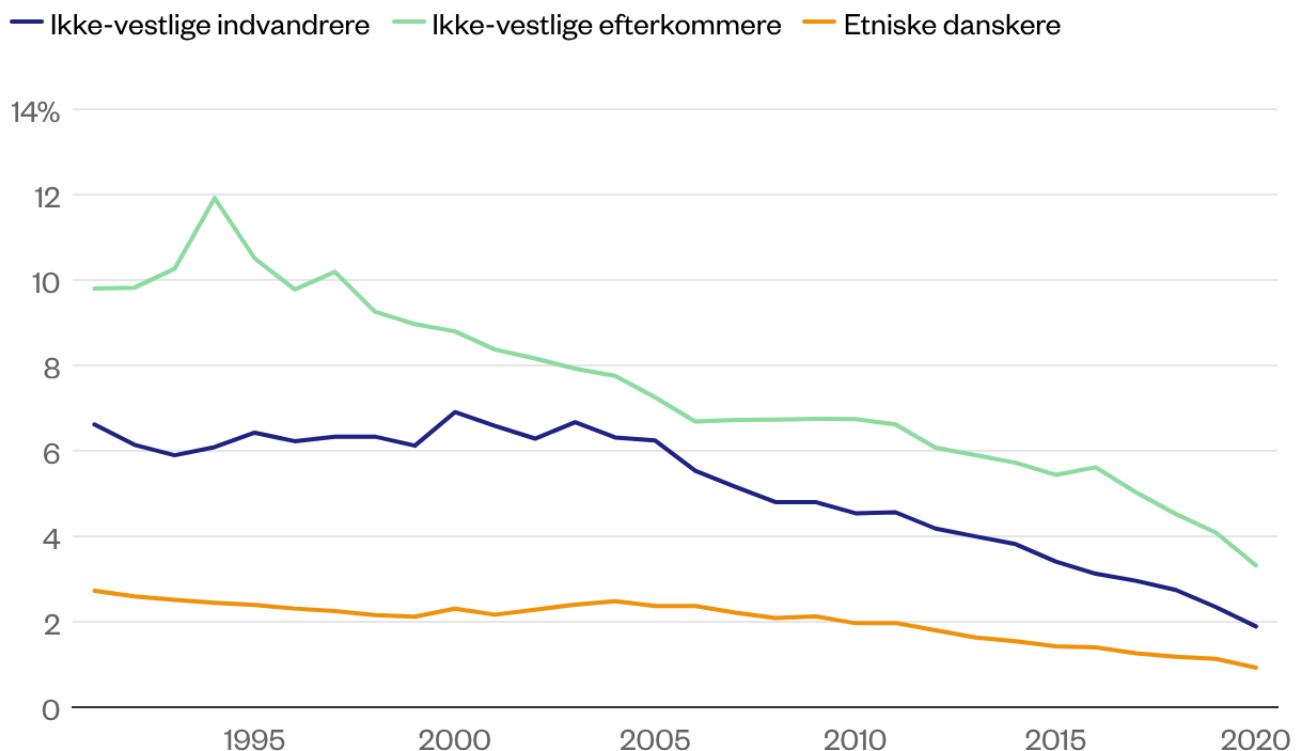
Forskerne har analyseret registerdata for de fulde populationer af mænd i alderen 15-30 år i Danmark (1991-2017), Norge (1993-2017), Sverige (1991-2017), Holland (2006-2017), og New Zealand (2007-2017). Landene er udvalgt pga. tilgængelige og sammenlignelige registerdata.

Trods fald er ikke-vestlige stadig overrepræsenterede i statistikkerne

I Danmark er ikke-vestlige indvandrere og efterkommere overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikkerne. Som vist på figur 1 er andelen af domfældelser blandt mænd mellem 15 til 30 år højest for ikke-vestlige efterkommere. I 1994 toppede den for denne gruppe med 12 procent, mens det i 2017 var faldet til 5 procent.

For indvandrere var andelen højest i år 2000 med 7 procent, og lavest i 2017 med 3 procent. For majoritetsbefolkningen var andelen i 1991 på 3 procent. I 2017 var den faldet til 1,3 procent.

Figur 1: Udviklingen i domme for overtrædelser af straffeloven blandt 15-30-årige mænd i Danmark fra 1991 til 2020

Niveauerne for alle grupperne falder altså hen over perioden. Men ser man på forholdet mellem dem, viser det sig, at niveauet blandt indvandrere set i forhold til etniske danskere har været nogenlunde stabilt fra 1991 til 2017. Forholdet har overordnet været sådan, at ikke-vestlige indvandreres niveau er dobbelt så højt som etniske danskeres.

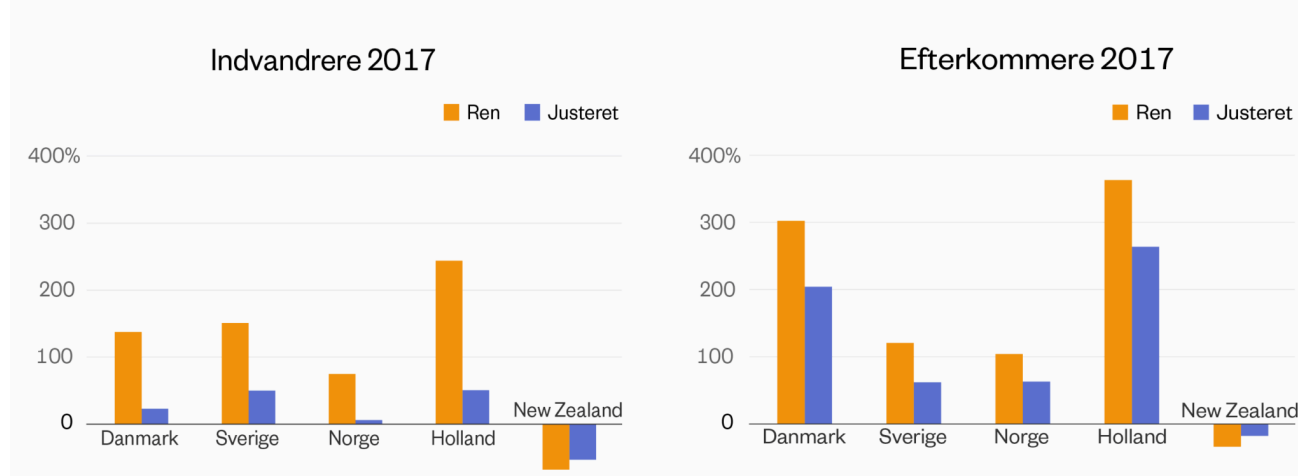
Også for efterkommerne faldt kriminalitetsniveauet hen over perioden. Men måles dette i forhold til udviklingen blandt etniske danskere er billedet, og især de sidste ca. 15 års udvikling, noget mere alvorligt. Fra 1994 frem til 2006 blev forskellen på gruppen og etnisk danske mænd mindre. Men derefter er den relative forskel på grupperne steget, og andel dømte blandt ikke-vestlige efterkommere er her mere end 3 gange så høj som blandt etniske danskere. Kriminaliteten er altså kort og godt faldet mere for etnisk danske mænd end for efterkommere med ikke-vestlig baggrund de seneste ca. 15 år.

Højere andel dømte blandt mænd med ikke-vestlig baggrund i flere europæiske lande

I forskningsprojektet sammenlignes Danmark med fire andre lande: Holland, Norge, Sverige og New Zealand. Resultaterne viser, at ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, trods et fald gennem de sidste årtier, stadigvæk er overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikkerne i de europæiske lande. I New Zealand fylder disse grupper omvendt mindre end majoritetsbefolkningen når man ser på andel dømte i grupperne.

Af de undersøgte lande er det Holland, hvor overrepræsentationen er højest, og det er både for mandlige indvandrere og efterkommere. På figur 2 kan det ses, at der i Holland var næsten 2,5 gange så stor en andel af indvandrere med ikke-vestlig baggrund end blandt majoritetsbefolkningen, der blev dømt blandt mænd mellem 15 til 30 år. For efterkommere i Holland var andelen mere end 3,5 gange større.

Figur 2. Andel dømt for straffelovsovertrædelse inden for ét år blandt 15-30-årige mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i forhold til andel dømt blandt mænd fra majoritetsbefolkning i samme aldersgruppe. Resultater fra fem lande, 2017

De europæiske lande i studiet står altså overordnet set med de samme problematikker om markant højere kriminalitetsniveau blandt mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund. I New Zealand er sammenhængen omvendt.

Forskellen skyldes formentlig, at der er stor forskel på hvilke regioner landene modtager indvandrere fra. Når de europæiske lande modtager indvandrere med baggrund i ikke-vestlige lande er det primært indvandrere fra MENAPT-landene. New Zealand modtager primært indvandrere fra Sydøstasiatiske lande og øer i Oceanien.

Arbejdsmarkedsintegration kan være en nøgle

En del af forskellen i kriminalitet kan også stamme fra forskelle på gruppernes sammensætning på andre faktorer som man ved betyder noget for kriminalitetsrisikoen. Derfor har forskerne målt, hvor meget af forskellen på gruppernes kriminalitet, der statistisk set må forventes at forsvinde, hvis grupperne var ens på et udvalg af sådanne faktorer.

Som man kan se på figur 2 ovenover, er forskellen væsentligt mindre for indvandrere når man på denne måde kontrollerer for gruppernes sammensætning. Faktisk kan i omegnen af 70 procent af forskellen på andel dømte blandt mandlige ikke-vestlige indvandrere og majoritetsbefolkningen i de fem lande henføres til forskelle på sammensætningen af grupperne på faktorer, vi ved er vigtige for kriminalitetsrisikoen.

I Norge og i Danmark i år 2017 er der faktisk ikke nævneværdig forskel på andel dømte blandt indvandrede mænd med ikke-vestlig baggrund og majoritetsbefolkningen når man på denne måde tager højde for gruppernes sammensætning. Sverige og Holland ligger på nogenlunde samme niveau – men kontrollen for gruppernes sammensætning spiller en langt større rolle i Holland end i Sverige.

Hvor forskellen på resultaterne for New Zealand og de europæiske lande formentlig skyldes forskel på, hvor de indvandrede mænd kommer fra, kan en stor del af forskellen i de europæiske lande således i høj grad henføres til begrænsede ressourcer i de indvandrede grupper.

Manglende integration på arbejdsmarkedet giver også negativ social arv

Figur 2 viser tilsvarende resultater for efterkommere. Her ses det, at forskelle på gruppernes sammensætning også statistisk kan forklare en del af overrepræsentationen i kriminalitet blandt mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrund i de europæiske lande.

For efterkommernes vedkommende er det forskelle på uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning, der lader til at have betydning. Men allervigtigst er også forældrenes – altså indvandrerne – arbejdsmarkedstilknytning og indkomst.

Resultaterne understreger dermed, at kriminalitetsudfordringerne der knytter sig til mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i de europæiske lande ser ud til at hænge tæt sammen med udfordringer i gruppens tilknytning til arbejdsmarkedet og de deraf følgende lavere indkomster. Denne problematik sætter sig igennem for indvandrerne selv, men sætter sig også igennem som en social arv, der giver genlyd i deres børns kriminalitetsniveau (efterkommerne).

Efterkommere har stadig højt niveau efter kontrol for sammensætning

Til sammen kan de faktorer, som indgår i studiet og som vi ved er vigtige for kriminalitetsrisiko, imidlertid forklare mindre af forskellen på mandlige efterkommeres og majoritetsbefolkningens kriminalitetsniveau i samtlige europæiske lande, end det var tilfældet for indvandrere. For indvandreres vedkommende var det i omegnen af 70 procent af forskellen, mens det for efterkommere ligger i omegnen af 50 procent.

Faktisk er der, for mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrunds vedkommende, stadig en markant højere andel dømte hvert år end der er blandt mænd i majoritetsbefolkningen som ellers har samme sammensætning på de inkluderede risikofaktorer. Denne overrepræsentation, som er kontrolleret for sammensætning, er især høj i Danmark og Holland, hvor niveauet i slutningen af perioden er mere end 200 procent højere end blandt sammenlignelige mænd fra majoritetsbefolkningen.

Social arv og de deraf afledte sociale kår kan således ikke forklare hele efterkommernes overrepræsentation i kriminalitet – der lader til at være noget andet og vigtigt på spil også, som giver mere kriminalitet i denne gruppe. Og denne problematik lader ifølge studiet her til at være særlig udtalt i Danmark og Holland.

Forskerne håber, at resultaterne kan bidrage til vores viden om etnicitet og kriminalitet på flere måder.

For det første ved at vise, at kriminalitetsniveauet har været faldende både blandt mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund og blandt majoritetsbefolkningen i både Danmark, Norge, Sverige, Holland og New Zealand. Det er en enormt positiv udvikling og de øvrige resultater skal ses i dette lys.

For det andet, at Danmarks og Europas udfordringer med kriminalitet blandt mænd med ikke-vestlig baggrund kommer af problematikker, der dels knytter sig til den særlige type af indvandring fra ikke-vestlige lande, som de europæiske lande har (indvandring primært fra MENAPT-lande), og dels knytter sig til, at der er markante sociale problemer i gruppen. Studiet peger især på arbejdsmarkedstilknytning og indkomst som kerneforskelle på mænd med baggrund i ikke-vestlige lande og majoritetsbefolkningen, som samtidig er vigtige for kriminalitetsrisikoen.

For det tredje at samme problematik sætter sig igennem som social arv i kriminalitet, altså at forældrenes begrænsede ressourcer også sætter sig igennem i efterkommernes kriminalitetsrisiko. Arbejdsmarkedstilknytning og indkomst kan derfor være nøgler til at mindske forskellene på gruppernes kriminalitet.

For det fjerde, at der ud over de inkluderede faktorer også er andre og vigtige forskelle på mandlige efterkommere fra ikke-vestlige lande og majoritetsbefolkningen i de europæiske lande – især i Danmark og Holland – som er udslagsgivende for det højere kriminalitetsniveau i gruppen. Der ligger en stor samfundsopgave i at få identificeret hvad sådanne forskelle, som altså ikke knytter sig til uddannelse, arbejdsmarked og lignende, er, så gevinsten ved den generelt faldende kriminalitet kan komme hele samfundet til gode.

Fakta om studiet:

A Statistical Decomposition of Nativity Gaps in Criminal Convictions Using Full Population Data from Five Developed Democracies

Forfattere:

- Lars Højsgaard Andersen, *ROCKWOOL Foundation, Copenhagen*,
- Synøve N. Andersen, *Department of Sociology and Human Geography, Oslo University*
- Olof Bäckman, *Department of Criminology, Stockholm University*
- Therese B. Christensen, *ROCKWOOL Foundation, Copenhagen*
- Babette C. M. van Hazebroek, *Institute of Criminal Law and Criminology, Leiden University*
- Olivia M. Mitchell, *ROCKWOOL Foundation, Copenhagen*
- Paul Nieuwbeerta, *Institute of Criminal Law and Criminology, Leiden University*
- Anders Nilsson, *Department of Criminology, Stockholm University*,
- Torbjørn Skardhamar, *Department of Sociology and Human Geography, Oslo University*,
- Peer E. Skov, *Department of Economics, Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand and ROCKWOOL Foundation*
- Daniel J. Vigild, *ROCKWOOL Foundation, Copenhagen, Denmark and Center for Social Data Science, University of Copenhagen*

Studiet baserer sig på egne beregninger på registerdata fra de fem landes nationale statistikbureauer (i Danmark: Danmarks Statistik) og omfatter samtlige mænd med baggrund i et ikke-vestligt land (opdelt efter om man er indvandrer eller efterkommer) og majoritetsbefolkningen i landet. Data indeholder alle mænd i alderen 15-30 år.

Den tilgængelige dataperiode adskiller sig over landene: Danmark (1991-2017), Norge (1993-2017), Sverige (1991-2017), Holland (2006-2017), og New Zealand (2007-2017).

"Ikke-vestlige" lande omfatter lande der ikke er listet her: EU-landene plus Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Storbritannien, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.

Indvandrere og efterkommere er defineret efter Danmarks Statistiks definition i samtlige lande:

- Indvandrere er født i udlandet. Ingen af forældrene er både statsborgere i det pågældende land og født i landet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer
- Efterkommere er født i landet. Ingen af forældrene er både statsborgere og født i landet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Når en eller begge forældre, der er født i landet, opnår statsborgerskab, vil deres børn ikke blive klassificeret som efterkommere, men som en del af majoritetsbefolkningen. Fastholder forældrene imidlertid begge et udenlandsk statsborgerskab, vil deres børn blive klassificeret som efterkommere.

Til at vurdere gruppernes domsniveauer i forhold til niveauet blandt mænd i majoritetsbefolkningen, når man kontrollerer for forskelle på gruppernes sammensætning på faktorer vi ved er vigtige for kriminalitetsrisiko, er anvendt såkaldt Blinder-Oaxaca dekompositionsanalyser. I denne type analyse kan forskellen mellem to grupper (fx etnisk danske mænd og mænd med baggrund i ikke-vestlige lande) opstå fra to kilder.

For det første fra, at grupperne i gennemsnit adskiller sig på vigtige faktorer. Altså at der fx i gennemsnit er lavere uddannelsesniveau i den ene end den anden gruppe. Fordi lavere uddannelse kan give højere kriminalitet, vil man således i udgangspunktet forvente højere kriminalitetsniveau i gruppen med lavere uddannelse.

For det andet fra, at grupperne kan have forskelligt "afkast" af de vigtige faktorer. Hvis uddannelse fx fungerer mindre som en beskyttende faktor i den ene end den anden gruppe. Er dette tilfældet vil selv et identisk uddannelsesniveau i de to grupper nemlig ikke nødvendigvis betyde ens kriminalitetsniveau også.

Metoden måler så, hvordan forskellen på gruppernes kriminalitet ville se ud, i en situation hvor grupperne er sammensat på samme måde mht. de inkluderede faktorer og hvor begge grupper har samme "afkast" af faktorerne som majoritetsbefolkningen har. På den måde viser resultaterne, hvor stor forskellen ville være hvis eneste forskel på grupperne mht. De inkluderede faktorer, var etnicitet.

Det skal understreges, at der er tale om en statistisk forventning ud fra de mønstre, der ses i data. Metoden ser fx på fordelingen af uddannelse og kriminalitet i grupperne og beregner hvordan kriminalitetsmønstrene forventeligt ville se ud, hvis grupperne var ens på fx uddannelse og i øvrigt fik det samme ud af at tage en uddannelse. Der er således ikke tale om en metode, der måler kausale effekter, og det er ikke nødvendigvis givet, at en ændring af fx en gruppes uddannelsesniveau vil føre til den forventede ændring i gruppens kriminalitet.

De inkluderede faktorer dækker over følgende:

- Alder; selv inden for 15-30 års spændet kan der være forskelle på grupperne
- Om man har børn
- Om man er gift/samboende
- Uddannelsesniveau; både uddannelsesniveau og en indikator for om man helt mangler uddannelsesinformation
- Arbejdsmarkedstilknytning; om man er i ordinær beskæftigelse, anden selvforsørgende, ledig, udenfor arbejdsstyrken

- Husstandsindkomst; justeret for husstandens størrelse og sammensætning

For efterkommere er også inkluderet følgende faktorer:

- Mors og fars uddannelse; hver forældres niveau samt indikator for om hver forældre helt mangler uddannelsesinformation
- Mors og fars arbejdsmarkedstilknytning (defineret som ovenfor)
- Om forældrene er gift/samboende
- Om forældrene er dømt for straffelovsovertrædelser inden for de seneste 5 år
- Om forældrene er i live på undersøgelsestidspunktet

Vidensoverblik fra ROCKWOOL Fonden

Vidensoverblik fra ROCKWOOL Fonden (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning.

Vidensoverblikket er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser på:
<https://www.rockwoolfonden.dk/udgivelser>